

odpirala k dobremu kakor roža, ki je vedno v senci, a jo mahoma obsije zlato solnce.

Kako jo je bolelo srce, ko se ni moglo včasih sprejeti v zavetišče tacega ubogega črvička!

Delo in ljubezen sta izpolnjevali njeno življenje, katero naj nam bode v vzgled, a njo ohranimo vedno v najlepšem spominu!

Vilma Sokolova.

Slovensko gledališče.

Po „Sl. Narodu“.

„Halke“ opera v štirih dejanjih, vglasbil Stanislav Moniuszko.)

Do svojega jedenintridesetega leta je moral Stanislav Moniuszko, največji operni skladatelj poljskega naroda, životariti kot reven organist Ivanove cerkve v Vilni, predno je bil poklican na svojemu znanju in svojemu talentu primerno mesto opernega kapelnika in pozneje na mesto učitelja varšavskega konservatorija. So-li tedaj slutili, da je poklican ustvariti poljsko narodno opero, da bode njegovo delo Poljakom sveto, kakor Rusom Glinkova opera „Življenje za carja“ in Čehom „Prodana nevesta“, da se bode njegova „Halke“ po štiridesetih letih predstavljala na oddaljenih odrih in da bode kedaj tako na dušeno vsprejeta, kakor sinoči na našem odru?

Uzrok velike popularnosti „Halke“ mej Poljaki je že snov dejanja in način njega obdelovanja. Libreto pač ni vzgleden; to je novelistična pripovedka, v kateri se prav malo godi. V štirih dejanjih — posameznih — se slika nesreča devojke, katere ljubezen je bila izdana in ki je vsled tega zblaznela. Pri poroki nje bivšega ljubimca iz cerkve doneči pobožni napevi jo še jedenkrat obude k zavesti in blagoslavlja nezvestnika se sama usmrti. Dejanje je preprosto in — kar je posebno naglašati — tudi zunanji arangement prizorov je vzet iz narodnega življenja; vse ima specifično poljski kolorit in vsled tega je, primerno uglasbeno, moralo to delo postati narodna opera.

In Stanislavu Moniuszku se je v polni meri posrečilo, zložiti za to delo pravo glasbo, dasi ni bil novotar in ni na absolutnih muzikalnih tleh ustvaril nič novega. Delal je s tem, kar je imela njegova doba, s sredstvi, z aparatom in v oblika, katere je spoznal pri svojih učiteljih, organistu Freyerju v Varšavi in Rünghenragenu v Berlinu, in kateri so vladali v operah po Weeberju. Glasba nemških kapelnikov je nanj uplivala zlasti v formalnem oziru, v melodičnem oziru je tu in tam uplivala italijanska glasba. Dokazov za to je dobiti koj v overturi in v duetu

mej Janušem in Halko. Moniuszko pa je bil prefin umetnik, da bi se bil udal maniri rečenih smerij, samo spretne uredbe; zaokroženosti form se je naučil pri Nemcih, vzlet in lepe črte melodike pa od Italijanov. Oboje je bilo potrebno, da je v svojem času mogel svoje skladbe prirediti glede dališču primerno. Da pa jim zagotovi večno življenje v n a r o d u, zato je bilo treba nekaj več. Da je Moniuszko pogodil, v tem tiči njegova znamenitost. Moniuszko je vzel v svojo opero narodno pesem in nje mej ljudstvom živeče forme, on je narodno formo preobrazil v umetniško, a jej vendar ohranil narodni značaj, on je poljski kolorit libreta potenciral z narodnim značajem svojih napevov in svojih ritem in ga tako povzdignil do popolnega sijaja. Poljski značaji v poljskem miliea-u pojo poljske speve.

Ne vsi in ne vedno. V prvi vrsti so taki zbóri in partija Halke. Kdo ve, če ne namenoma — da se narod pokaže kot nasprotje bolj kozmopolitičnih plemenitašev. Prav tu je Moniuszko podal najlepše skladbe; šumečo polonezo, lepe zборе kmetov in karakteristični zbor s spremljevanjem orgelj v cerkvi, poetična Halkina pesem v prvem dejanju, nje veliki ariji, Jontkova arija z melanholičnim spremljevanjem dudle, to so točke, katere še dolgo ne izgube svoje življenske moči. Večina ostalih točk, zlasti ensembli, ima pač vsa že prej rečena dobra svojstva, a niso prav poljsko narodna, tako veliki duet v prvem dejanji in veliki enemble v zadnjem dejanji, vse pa je zajeto iz bogatega studenca liriške nadarjenosti.

Predstava tega plemenitega dela na našem odru je bila dostojna. Okolnost, da se je gospod F e d y c z k o w s k i zelo trudil, da bi prišlo to delo njegovega slavnega rojaka do popolne veljave, ne samo na ta način, da je izvršil svojo partijo, ampak, da je tudi z veliko ljubeznijo in požrtvovalnostjo sodeloval pri uprizoritvi, ter okolnost, da je bila gdéna Š e v č i k o v a izredno srečna interpretinja Halke, to je odločilo popolni uspeh opere. Halka gdč. Ševčikove je bila kaj poetična; stopnjevanje od pretužne zamišljenosti do izbruha srditosti pred cerkvijo je bilo jako lepo; v liriških pasajah je gdč. Ševčikova pela ognjevito in z vzletom ter sploh vzgledno. Toplo priznanje gre tudi g. R a s k o v i č u. Njegova mala indispozicija se je le neznatno opazila; pel je lepo in plemenito zlasti veliko arijo v zadnjem dejanju. Tudi gdč. H o r v a t o v a in g. N o l l i sta dobro izvršila svoji nalogi. Zbor bode moral še neke negotovosti premagati, da se prelepa opera pri prihodnji predstavi pokaže v vsem svojem sijaji, da bode res predstava slavnostna, saj se slavi z njo štiridesetletnica rojstva Halke.

Da je imel dirigent g. B e n i š e k zopet jako srečen dan, ni treba še posebe omenjati, ker ima sploh samo srečne dni.

Iz Poljske, osobito iz Lvova in Varšave je dospelo mnogo brzozavnih pozdravov, katere je občinstvo sprejemalo s klici; „Živeli Poljaki!“ —

K. Hoffmeister.